

Türkiye’de Gebelikte Şiddet Durumuyla İlgili Yayınlanan Makalelerin İçerik Analizi: 2010-2020

The Content Analysis of the Articles Published Regarding Violence in Pregnancy in Turkey: 2010-2020

Funda ÇİTİL CANBAY¹, Elif Tuğçe ÇİTİL²

¹ Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü
• midwifefunda23@gmail.com • ORCID > 0000-0001-7520-4735

² Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü
• midwifeelif23@gmail.com • ORCID > 0000-0003-2815-7010

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 13 Temmuz / July 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 17 Kasım / November 2021

Yıl / Year: 2021 | **Cilt – Volume:** 6 | **Sayı – Issue:** 3 | **Sayfa / Pages:** 557-572

Atrf/Cite as: Çitil Canbay, F. ve Çitil, E. T. "Türkiye’de Gebelikte Şiddet Durumuyla İlgili Yayınlanan Makalelerin İçerik Analizi: 2010-2020 - The Content Analysis of the Articles Published Regarding Violence in Pregnancy in Turkey: 2010-2020". Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi- Journal of Samsun Health Sciences 6(3), Aralık 2021: 557-572. <https://doi.org/10.47115/jsbs.971184>

Yazar Notu: Bu çalışma, Bolu’da düzenlenen Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuş olup, ilgili kongrenin özet bildiri kitabında yayınlanmıştır. Yayın aşamasında 2010-2020 yılları arasında daha geniş örneklemde irdelenmiştir.

Sorumlu Yazar: Funda ÇİTİL CANBAY

Copyright © Published by Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi – Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Turkey. All rights reserved.

TÜRKİYE'DE GEBELİKTE ŞİDDET DURUMUYLA İLGİLİ YAYINLANAN MAKALELERİN İÇERİK ANALİZİ: 2010-2020

ÖZ:

Amaç: Bu araştırmada 2010-2020 yılları arasında Türkiye'de gebelikte şiddet durumuyla ilgili yayınlanan makalelerin incelenmesi amaçlandı.

Yöntem: Araştırma doküman incelemesi ile nitel desende gerçekleştirildi. Konuyla ilgili makalelerden bir arşiv oluşturuldu. Ele alınan makalelerin incelenmesinde yorumlayıcı yaklaşım doğrultusunda geliştirilen "Yayın Değerlendirme Kılavuzu" kullanıldı. Analizde betimsel içerik analizi tekniği kullanıldı.

Bulgular: Elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilen makalelerin çoğunlukla nicel olup, makalelerde veri toplama araçlarının sıklıkla yazarlar tarafından geliştirildiği belirlendi. Konuyla ilgili yapılan makalelerin çoğunlukla girişimsel olmayan yöntemlerle retrospektif tanımlayıcı ya da analitik kesitsel olarak yapıldığı saptandı. Makalelerde veri toplama araçlarının test edilmesinde pilot uygulamaların yapılmadığı ve uzman görüşü alınmadığı tespit edildi. Çoğunlukla makalelerde sistematik olmayan yöntemlerle şiddet türü, şiddeti uygulayan kişiler, şiddete verilen tepkiler ve baş etme yöntemlerinin ele alındığı saptandı. Veri çözümlenmelerinde altı ana tema ve bu temalardan oluşan alt temalar belirlendi.

Sonuç ve Öneriler: Değerlendirmeye alınan çalışmalar gebelikte şiddetin boyutlarını ortaya koyan önemli sonuçlar içermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, gebelikte şiddetin tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir sorun olduğu görüldü. Türkiye'de, gebelikte şiddet konusunda girişimsel ve nitel çalışmaların kısıtlılığı göz önüne alındığında, bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Konuya ilişkin yapılacak çalışmalarda kültürel farklılıkları dikkate alan yeni araştırmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik; Kadına Yönelik Şiddet; Şiddet; Türkiye

THE CONTENT ANALYSIS OF THE ARTICLES PUBLISHED REGARDING VIOLENCE IN PREGNANCY IN TURKEY: 2010-2020

ABSTRACT:

Aim: The aim of the research was to examine the published articles on violence in pregnancy between 2010-2020 in Turkey.

Methods: The research was carried out qualitatively through document analysis. An archive was formed from the articles related to the subject. "Publication Evaluation Guideline" which was developed in line with interpretative approach was used in the review of articles. Descriptive content analysis technique was employed in data analysis.

Results: It was identified that the articles, which were reviewed, were mostly quantitative studies and the data collection tools were frequently developed by the authors. It was found that they were done via non-invasive methods in retrospective descriptive or analytical cross-sectional pattern. It was seen that pilot studies were not done to test the data collection tools in the articles and expert opinions were not received. It was identified that the articles mostly dealt with type of violence, individuals committing violence, reactions against violence and coping skills through non-systematic methods. Six main themes and sub-themes consisting of these themes were determined in data analysis.

Conclusions and Suggestions: The studies included in the evaluation contain important results that reveal the dimensions of violence during pregnancy. According to the research results, it was seen that violence in pregnancy was a significant problem in Turkey as well as throughout the world. Considering the limited number of interventional and qualitative studies on violence during pregnancy in Turkey, it seems that more studies are needed on this subject. It can be recommended to conduct new researches that take into account cultural differences in studies on the subject.

Keywords: *Pregnancy; Violence Against Women; Turkey; Violence*

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet insan haklarını ihlal eden önemli bir halk sağlığı sorunudur (Öztürk ve ark., 2016; Chisholm ve ark., 2017). Küresel tahminlere göre dünya genelinde kadınların yaklaşık üçte biri (%30-35) hayatının herhangi bir döneminde fiziksel ve cinsel şiddetin herhangi bir boyutuyla karşı karşıya gelmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2013). Kadınlar durumsal stres yaşadıkları hassas gebelik süreci boyunca bile şiddete maruz kalmaktadır (Çetin & Arslan, 2015; Abasiubong ve ark., 2020).

Bir kadın gebelik öncesinde şiddete maruz kalıyor ise, gebelik esnasında şiddeti farklı boyutlarda yaşamaya devam edebilir. Gebelikte şiddetin en büyük etkeni, gebelik öncesinde kadının patolojik bir şiddet süreci içinde olmasıdır (Çetin & Arslan, 2015). Gebeler savunmasız bireylerdir ve gebeler istismar riski altındadırlar (Kourtis ve ark., 2011; Lukasse ve ark., 2014; Woody ve ark., 2017). Gebeler bu yönleriyle gebelikleri süresince kadına yönelik şiddetin herhangi bir boyutuyla karşı karşıya gelebilir (Calderón ve ark., 2008). Gebelikte şiddet kadın ve çocuk sağlığı üzerinde ciddi sorunlara yol açabilir (Alan Dikmen & Çankaya, 2020; Calderón ve ark., 2008) Şiddete bağlı travmalar sonucu abortuslar meydana gelebilir (Nur, 2014). Gebelikte şiddet sonucunda duygu durum bozukluklarının yanı sıra; annenin sağlıksız beslenmesi, gebenin kontrolsüz kilo alması, yetersiz beslenme, gebenin zararlı alışkanlıklarının (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) kullanılması, abortus, preterm doğum, düşük doğum ağırlığı, antenatal bakım yetersizliği, ölü doğum, fetal travma, erken membran rüptürü ve ölüm gibi risklerle karşı karşıya kalabilirler (Maman ve ark., 2002; Garcia-Moreno ve ark., 2006; Maman ve ark., 2010; Stöckl ve ark., 2010; Abasiubong ve ark., 2020). Dünyanın farklı ülkelerindeki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gebelikte şiddet durumları incelendiğinde; Yeni Zelanda'da %15, Çin'de %7, Brezilya'da %13,1, Kolombiya'da %2, Uganda'da %8,1 ve Avusturalya'da %13,5 oranlarında farklılıklar gözlemlendiği anlaşılmaktadır (Silva ve Leite, 2020).

Türkiye'de gebelikte şiddetle ilgili yapılmış çalışmalar kısıtlıdır. Son yıllarda Türkiye'de gebelikte şiddet tanımlayıcı nitelikte bazı çalışmalarla gündeme gelmiştir (Yüksel-Kaptanoğlu & Adalı, 2019; Gürkan ve ark., 2020).

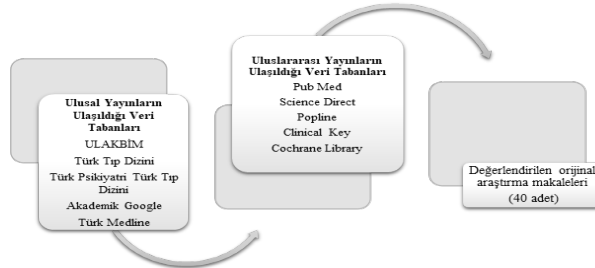
Kadına yönelik şiddetin artışı ile birlikte son on yıl içerisinde gebelikte şiddet konusu hem dünyada hem de ülkemizde önem kazanmaya başlamıştır (Yıldız ve ark., 2017; Yüksel-Kaptanoğlu, 2019; Alan Dikmen & Çankaya, 2020; Gürkan ve ark., 2020). Yapılan araştırmalarda gebelikte şiddet günümüz dünyasında gittikçe artan önemli bir problem olarak kabul edilmektedir (Yıldız ve ark., 2017). Türkiye'de gebelikte şiddete yönelik yapılan çalışmaların genel profilini ve içerik analizini betimleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışma bu özelliğiyle öz-

gün olma ve literatürdeki bilgi boşluğunu doldurabilecek özelliğindedir. Bu nedenle bu çalışma, 2010-2020 yılları arasında Türkiye'de gebelikte şiddet durumuyla ilgili yayınlanan makaleleri irdelemek amacıyla yapılmış bir doküman analizidir. Bu amaca yönelik çalışma kapsamına alınan çalışmalardan şu sorulara cevap aranmıştır; Türkiye'deki gebelikte şiddetin ele alındığı araştırmaların tipi/deseni/yöntemi nasıldır, Türkiye'de gebelikte şiddet çalışmalarında kullanılan veri toplama araçları nelerdir ve Türkiye'de gebelikte şiddet çalışmalarındaki ana sonuçlar nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma doküman incelemesi ile nitel desende gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında doküman taraması ve analizde betimsel analiz kullanıldı (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Analiz yapmadan önce gebelikte şiddetin ele alındığı makaleler toplanarak, bir arşiv oluşturuldu. Makalelerden araştırmanın örneklemini **“Türk Medline, Google Akademik, Cochrane Library, PubMed, Clinical Key, Science Direct, ULAKBİM”** elektronik veri tabanlarından elde edildi. Makalelerin tarama işleminde **“kadına yönelik şiddet”, “gebelikte şiddet”, “violence”, “violence against women”, “Turkey”, “pregnancy”** ve **“domestic violence”** anahtar kelimeleri kullanılarak makaleler elde edilmiştir. Tarama yaparken “ve”, “veya”, “or” ve “and” bağlaçları kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklemini 2020 yılında taranan, 2010-2020 yılları arasında ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanan Türkiye'de gebelikte şiddet konusu ile ilgili orjinal makale çalışmaları oluşturmuştur. Makalelerin; araştırma türleri, çalışmaların yapıldığı yer, araştırmaların yapıldığı anabilim dalı, yöntemleri ve veri toplama araçları değerlendirildi. Araştırmanın örneklemini 2010-2020 yılları arasında ulusal veri tabanlarında “gebelikte şiddet” anahtar kelimesi ile tarama yapıldığından 7860 sonuç ve uluslararası veri tabanlarında 2010-2020 yılları arasında “pregnancy violence in Turkey” anahtar kelimesiyle tarama yapıldığında 50 orjinal makale çalışması elde edildi. Çalışmada incelenen makale sayısı 7910 olmasına rağmen, çalışma ölçütlerine uyan 40 makale çalışma kapsamına alınmıştır (Şek. 1).

Şekil 1. Veri Tarama Akış Şeması

Çalışmanın **dâhil etme ölçütleri**, 2010 ve 2020 yılları arasında (Aralık ayı dahil) Türkiye'de gebelikte şiddet konusuna yönelik yapılmış, ulusal/uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler, orijinal araştırma makaleleri, tanımlayıcı ve kalitatif çalışmalar, **dışlama kriterleri ise**; derleme araştırmalar, kongre özet sunumları ve olgu sunumları olarak belirlendi.

Verilerin Analizi

Makalelerin değerlendirmesi rehber ölçütlere (COREQ, STROBE, CONSORT, PRISMA) göre yapıldı. Değerlendirilen makalelerin incelenmesinde yorumlayıcı yaklaşım doğrultusunda geliştirilen bir “Yayın Değerlendirme Kılavuzu” kullanıldı. Oluşturulan kılavuz doğrultusunda verilerin toplanmasında doküman incelenmesi yapıldı. Yazarlar birbirinden bağımsız olarak makaleleri ayrıntılı olarak değerlendirdi. Kodlama sonucunda tematik kodlamalar sistematik olarak düzenlendi. Bu aşamada araştırmacılar bireysel görüş ve yorumda bulunmadılar. Bu çalışmada toplanan veriler işlenmiş bir şekilde sunuldu (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Her iki araştırmacı birbirinden bağımsız olarak çalışmalarını değerlendirdi. Yazarlar kodlanan metni benzerlikler bakımından karşılaştırdı. Çalışma ekibi temaları ve alt temaları, araştırmanın son halini sabitlemek ve görüş birliği sağlamak amacıyla sürekli gözden geçirdi. Tüm yazarlar tarafından analizin doğrulanması ile çalışmanın güvenilirliği artırıldı. Kodlayıcılar arası görüş birliği katsayısı 0.92 olarak hesaplandı.

Elektronik tarama ile saptanan ilgili tüm yazıların başlık ve özetleri, araştırmacılar tarafından bağımsız olarak gözden geçirildi. Konuya ilişkin eğilimler makalelerin başlıkları, özetleri ve içerikleri irdelenerek belirlenmiştir. Makaleler hem yapısal hem de içerik bakımından incelendi. Analizde betimsel içerik analizi tekniği kullanıldı.

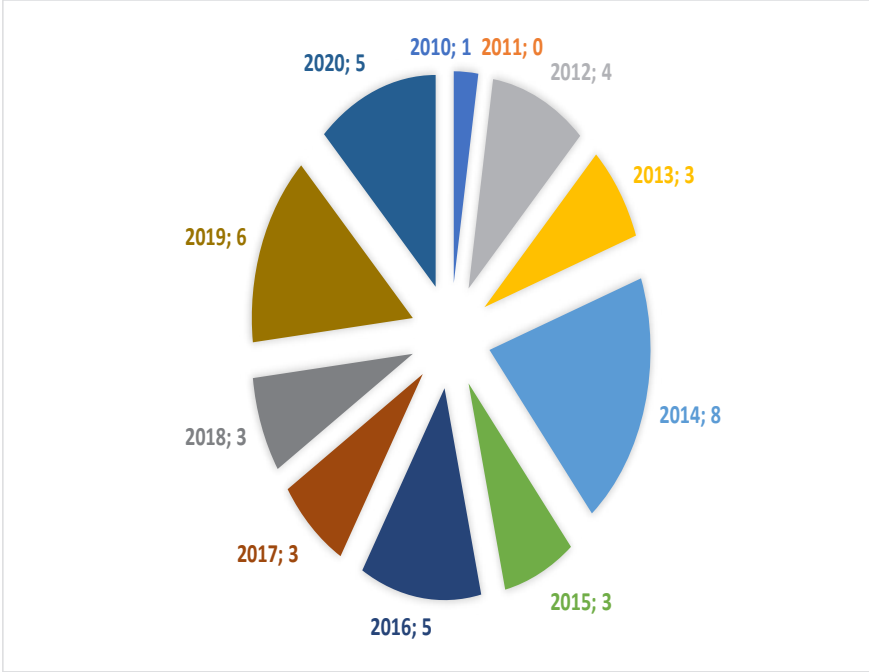
Etik İlkeler

Bu nitel desendeki çalışma bir doküman analizi çalışması olup, etik kurul gerektirmeyen bir araştırmadır. Bu araştırmanın insanlardan alınacak biyolojik örnekler ile çalışmaları içermeyen, insanın kişisel bilgilerini, insan sağlığını değerlendirmeyen ve kişilerde deneysel işlem çalışmalarını içermeyen bir çalışma olduğunu okurların bilgisine sunarız.

BULGULAR

Çalışmaların değerlendirilmesinde Türkiye’de gebelikte şiddet konusuna yönelik çalışmaların özellikleri incelendi. Çalışma sorularına dayalı özellikler bulgular

bölümünde sunuldu. Çalışmaya dâhil edilen çalışmaların; yazarı, yayınlanma tarihi, amacı, yayınlandığı yer, örneklem büyüklüğü niteliksel olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilen makalelerin çoğunlukla nicel olup, makalelerde veri toplama araçlarının sıklıkla yazarlar tarafından geliştirildiği belirlendi. Konuyla ilgili yapılan makalelerin çoğunlukla girişimsel olmayan yöntemlerle retrospektif tanımlayıcı ya da analitik kesitsel olarak yapıldığı saptandı. Makalelerde veri toplama araçlarının test edilmesinde pilot uygulamaların yapılmadığı ve uzman görüşü alınmadığı tespit edildi. Çoğunlukla makalelerde sistematik olmayan yöntemlerle şiddet türü, şiddeti uygulayan kişiler, şiddete verilen tepkiler ve baş etme yöntemlerinin ele alındığı saptandı.

Şekil 2. Değerlendirilen araştırmaların yayımlanma yıllarına göre dağılımı.

Ulusal ve uluslararası veri tabanlarında çalışmaların yayımlanma yıllarına göre dağılımının verildiği Şekil 2 incelendiğinde; gebelikte şiddetin ele alındığı çalışmaların en çok sayıda yapıldığı yılların sırasıyla 2014, 2019, 2016 ve 2020 olduğu görülmektedir (Şek. 2).

Tablo 1. Gebelikte şiddet konusunda Türkiye’de yapılan makalelerin yöntem türleri

Araştırma deseni	Madde sayısı
Nicel	39
Nitel	1
Veri toplama aracı^Ω	8
Anket	18
Görüşme formu	2
Ölçek/Envanter	14
Anket/Form	18
Analiz Yöntemi	
Tanımlayıcı istatistikleri (yüzde, aritmetik ortalama, frekans)	14
Bağımsız örneklem t testi	7
Mann Whitney U testi	7
Kruskal Wallis	5
Ki-kare testi	6
Varyans analizi	8
Korelasyon	4
Regresyon	7
Fisher Exact test	3
İçerik analizi	1

Ω: Bazı makalelerde birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı tespit edildi.

Bu araştırmada ele alınan makalelerde 39 nicel ve 1 nitel yöntem kullanılmıştı. Makalelerin çoğunlukla ulusal dergilerde ve nicel yöntemle yayınlandığı belirlendi. Türkiye’de gebelikte şiddet konusunda girişimsel herhangi bir çalışma yapılmamıştı. Makalelerde herhangi bir karma yöntem ya da doküman analizine rastlanmadı. Araştırmada irdelenen araştırmalarda 18 anket/form, 1 görüşme formu, 14 ölçek/envanter ve 18 hem anket/bilgi formu kullanılmıştı. Araştırmalarda veri analizinde çoğunlukla; 14 tanımlayıcı (yüzde, ortalama vb.), 6 ki kare, 6 Mann Whitney U testi, 4 Kruskal Wallis testi, 7 bağımsız örneklem t testi, 7 regresyon ve 8 adet varyans analizi uygulandığı anlaşıldı. Nitel yöntemle yapılan araştırmada içerik analizi kullanılmıştı (Tablo 1.)

Tema: Toplumsal Cinsiyet : Ataerkillik, Hegomanik Erkeklik, Ayrımcılık, Kontrolcülük, Sosyal baskınlık, Korumacı tutum

Tema: Reaksiyonlar : Sosyal izolasyon, Ayrılık, Çatışma, Korku, Öfke, Utanç, Gizleme, Kaçınma davranışları (sürekli uyuma, konuşmayı geçiştirme) , Kabullenme, Spiritüel davranışlar, Boyun eğme

Tema: Şiddet Türü: Fiziksel (en çok görülen), Cinsel, Sözel, Psikolojik, Ekonomik, En çok 2. trimesterde, Fiziksel şiddetten psikolojik şiddete

Tema: Şiddet Sonuçları: Fiziksel ve Psikolojik Hasar (Stres, Anksiyete, Yalnızlık, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu), Somatik Problemler (migren ağrıları, mide ağrıları), Abortus, Cinsel İşlev Bozuklukları, Prematür doğum, İntrauterin gelişme geriliği, Prematürite, Küretaj, Yetersiz antenatal bakım, Düşük beden kitle indeksi, Yetersiz emzirme, Gebeliğe uyumda bozulma,

Tema: Şiddete Tanıklık : Ebelik Öğrencileri, Hemşirelik Öğrencileri, Sağlık Profesyonelleri (Ebe, hemşire, Doktor)

Tema: Şiddet Tetikleyicileri : Düşük sosyoekonomik durum, Düşük eğitim seviyesi, Evlilik yılı, Toplumsal cinsiyet, Adölesan gebelik, Gebelik öncesi şiddeti, Alkol, Geniş aile, Kıskançlık, Çocukluk şiddet yaşantıları, Yetersiz sosyal destek, Madde bağımlılığı, Akraba evliliği, Kadının statüsü, Erkek depresyonu, İşsizlik, İstenmeyen gebelik

Şekil 3. Gebelikte şiddet hakkında gerçekleştirilen çalışmalara ait içerik analizlerin tema ağacı.

İrdelenen araştırmalarda, toplumsal cinsiyet olgusu, şiddet türleri, gebelerin şiddete karşı gösterdikleri reaksiyonlar, şiddeti tetikleyen faktörler, gebelikte şiddetin sonuçları ve gebelikte şiddete tanıklık eden bireyler temaları ön plana çıktı. Makale veri tabanları; makalelerde gebelikte şiddetin tüm boyutları incelendiği, makalelerde gebelerin maruz kaldığı şiddet türü olarak çoğunlukla psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşıldı. Bazı çalışmalarda kültür etkisiyle fiziksel şiddet azalsa da psikolojik şiddetin artarak devam ettiği anlaşıldı. İrdelenen çalışmalarda çoğunlukla gebelerin şiddeti gizlediği, içine kapandığı, ayrılığı düşündüğü ya da gebeliği sonlandırmak istediği, evlilik içi çatışma yaşadıkları, öfkeli oldukları, utanç içerisinde oldukları ve korku içinde oldukları belirlendi. Ele alınan çalışmalarda gebelikte şiddete maruz kalan kadınların; kalıcı fiziksel hasarlar, psikolojik hasarlar, somatik hasarlar aldığı, gebelikte uyumda bozulma, doğum sonrası cinsel işlev bozuklukları, beden gereksiniminden az beslenme sonucu düşük

beden kitle indeksi, spontan abortus, abortus sonrası küretaj ya da istemli küretaj, prematür doğum ya da prematür bebek, yenidoğanın düşük doğum ağırlığı, kısıtlayıcı eylemler sonucu yeterli doğum öncesi bakım alamamak gibi sonuçlar ortaya çıktı. Çalışmalarda şiddete tanıklık eden kişilerin çoğunlukla sağlık profesyonelleri ve sağlık alanında öğrenim gören öğrenciler olduğu anlaşıldı. Çalışmalarda şiddeti tetikleyen faktörlerin çoğunlukla düşük sosyoekonomik durum, toplumsal cinsiyet, gebelik öncesi şiddetin varlığı, alkolizm, çiftin çocukluktaki şiddet yaşantıları, geniş aile, erkeğin duygu durum bozuklukları ve adölesan gebelik alt temaları ön plana çıkmaktaydı (Şek. 3).

TARTIŞMA

Bu çalışma, 2010-2020 yılları arasında Türkiye’de gebelikte şiddet konusunun ve gebelerin şiddete maruz kalma durumlarının ele alındığı çalışmaların genel eğilimlerini irdelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada gebelikte şiddete ilişkin elde edilen veriler literatür bilgileriyle karşılaştırılmış ve tartışılmıştır.

Bulgularımızda gebelikte şiddet Türkiye’de son beş yıl içinde yüzeysel girişimsel olmayan tanımlayıcı nicel çalışmalarda popüler bir konu haline gelmiştir ve daha çok bu çalışmalarda şiddet problemini tanımlamak amaçlanmıştır. Dünyanın pek çok yerinde ise, gebelikte şiddet konusunu tanımlamada araştırmacıların gündeminde sistematik derlemelerde ve derinlemesine nitel araştırmalarda odaklanılmıştı (Semahegn & Mengistie, 2015; Kataoka & Imazeki, 2018; Robinson ve ark., 2019; Antoniou, 2020; Daley ve ark., 2020). Bu bulgulara göre Türkiye örneklemindeki şiddet gören kadınlardan daha derin veri elde etmede nitel desende ve sistematik olarak planlanan çalışmalar yapılması literatürdeki bilgi boşluğuna katkı sağlayabilir.

Bu çalışma için irdelenen makalelerin eğilimlerinde çoğunlukla şiddeti önlemeye ya da çözmeye yönelik herhangi bir girişimde bulunmamış oldukları, daha çok tanımlanan probleme yönelik çözüm odaklı öneriler sundukları belirlenmiştir. Sistematik bir derlemede, sürekli destek ve danışmanlık yapılan çalışmalarda gebelikte şiddeti azaltmada umut verici sonuçlar elde edildiği bildirilmiştir (Daley ve ark., 2020). Bulgulara göre, gebelikte şiddete ilişkin sonraki yapılacak araştırmalarda şiddet türüne göre kadınların deneyimlerini derinlemesine ortaya çıkarabilecek karma desen araştırmalara yapılabilir. Gerçekleştirilecek çalışmalarda farkındalık oluşturup, bireylere olumlu tutum kazandıracak girişimsel çalışmalara öncelik verilmesi önem kazanmıştır.

Değerlendirilen makalelerin çalışma gruplarının belirlenmesi bakımından yapılan değerlendirmede, özellikle ulusal nitelikli dergilerde yayımlanan makalelerin çoğunluğunda çalışma örnekleminin nasıl belirlendiğine dair herhangi bir ifadeye

rastlanmamıştır. Oysa bir çalışmanın gücü ya da kalitesi örneklem seçme yöntemi, randomizasyon ve yeterli örneklem sayısına bağlıdır (Creswell, 2014; Christensen ve ark., 2015). Uluslararası nitelikte ve h indeksi yüksek dergilerde yayınlanan gebelikte şiddet konulu makalelerde örneklem sayısına nasıl ulaşıldığı ve yönetime yönelik bilimsel gerekçelere dayandırılmıştır (Lukasse ve ark., 2014; Nur ve ark., 2014; Robinson ve ark., 2019; Daley ve ark., 2020). Bu bağlamda özellikle ulusal nitelikli çalışmaların kalitelerini arttırmada kullanılan standart kılavuzların (strobe, consort, prisma ve coreq) kullanılması yapılacak çalışmaların anlaşılabilirliğini, araştırmacının gücünü arttırmada ve örnekleme hatalarının azaltılmasında faydalı olabilir.

Bulgularımızda ele alınan çalışmalarda şiddeti taramak için en fazla anket kullanıldığı ve veri toplama araçlarının (bilgi formu, anket ve ölçek) oluşturulmasında kısıtlı bilgi içerdiği, uzman görüşü ya da pilot uygulama gibi uygulamalar hakkında bilgi içermediği saptanmıştır. Bilindiği gibi bir çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliği veri toplama araçlarının hassasiyetine ve tekrarlanabilir olmasına bağlıdır (Downes ve ark., 2019). Benzer şekilde uluslararası veri tabanlarında gebelikte şiddetin tarandığı sistematik derlemelerde analitik kesitsel nitelikteki çalışmalarda anket kullanıldığı, ancak bu anketlerin nasıl oluşturulduğu ve anketlerin içerik geçerliliğinin nasıl sağlandığı ve yanlılık risklerinin nasıl önlendiği hakkında bilgiler içerdiği görülmektedir (Hawcroft ve ark., 2019; Wang ve ark., 2017). Bu bağlamda Türkiye'deki tüm lisansüstü eğitim müfredatlarına akademik okuryazarlık derslerinde standart kılavuzların kullanımı ve araştırma bilgileri kazandırılması gelecekte yapılacak çalışmalardaki anlaşılabilirliğini, kapsam geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmada faydalı olabilir.

İrdelenen çalışmalarda veri analiz yöntemi olarak çoğunlukla tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, standart sapma), lojistik regresyon analizlerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Gebelikte şiddete yönelik problem tanımlamada yapılan araştırmalarda kullanılan nicel analiz yöntemlerinin benzer olduğunu söyleyebiliriz. İrdelenen çalışmaların yazarları gebelikte şiddetin önlenmesinde bireylere farkındalık artırıcı girişimsel ve eğitim çalışmaları yapılması konusunda önerilerde bulunmuştu (Arslantaş ve ark., 2012; Cengiz ve ark., 2019; Alan Dikmen & Çankaya, 2020; Celebi ve ark., 2020). Bu sonuca göre konuya ilişkin yapılacak sonraki çalışmalarda kullanılacak analiz yöntemlerinin, daha büyük örneklemlerde farkındalık artırıcı ve tutum geliştirici saha çalışmalarında, randomize kontrollü olarak ön test-son test ve kontrol gruplu tasarımlar kullanılması önerilir.

Gebelikte şiddet konulu makalelerin genelinde gebelerin şaşırtıcı bir şekilde şiddetin tüm boyutlarıyla (psikolojik, sözel, fiziksel ve cinsel şiddet), çoğunlukla fiziksel şiddet ve psikolojik şiddetle ağır şekilde yüzleştiği saptanmıştır. Bildiğimiz kadarıyla karşılaşılan diğer ülkelerdeki çalışmalarda da benzer şekilde fiziksel şid-

detin yoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür (Wang ve ark., 2017; Hawcroft ve ark., 2019; Robinson ve ark., 2019). Sağlık profesyonellerinin savunuculuk ve koruma irdelendiği saha çalışmalarında özellikle gebelerde istismar riskinin azaldığı ve kadınların ruh sağlığı üzerinde olumlu sonuçlar elde edildiği anlaşılmıştır (Rivas ve ark., 2015). Bu evrensel sonuçlara göre, başka sosyokültürel düzeyde yapılan farkındalık artırıcı çalışmaların ve stratejilerin Türk örneğinde uygulanması gebelikte şiddetin azaltılmasında faydalı olabilir.

Bu çalışma için irdelenen çalışmalarda şiddet dayanaklarının en belirgin olanlarının toplumsal cinsiyetin ve düşük sosyoekonomik faktörlerin neden olduğu dezavantajlar olduğu saptanmıştır. Literatürde gebelikte şiddetin dayanaklarının en göze çarpan durumlarının toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve kadının statüsü olduğu anlaşılmıştır (Musa ve ark., 2020; Silva & Leite, 2020). Bu bağlamda dünya genelinde kadının statüsünün yükseltilmesi ve kadının güçlendirilmesi sağlıklı bir gebelik geçirmeyi kolaylaştırabilir.

Gebelikte şiddet konulu çalışmaların genelinde şiddetin tetikleyicisinin gebelik öncesi şiddetin varlığı, düşük eğitim durumu ve ekonomik yetersizlikler ön plana çıkmaktaydı. Gebelikte şiddetin risk faktörlerinin değerlendirildiği benzer çalışmalarda benzer olarak; gebelikten önce şiddetin varlığı, düşük sosyoekonomik ve düşük eğitim durumu gebelikte şiddeti arttırıyordu (Robinson ve ark., 2019; Daley ve ark., 2020). Bulgulara göre, gebelik öncesi risk taramalarında gebelerin yaşam koşullarına göre irdelenmesi gebelikte şiddeti belirlemede ve önlemede yol gösterebilir. Bu bağlamda gebelik öncesi şiddetin mevcut olduğu ülkelerdeki gebelikler, sosyoekonomik ve eğitim düzeyi düşük aileler gebelikte şiddeti önleme çalışmalarında öncelikli olmalıdır.

Ele alınan bazı çalışmalarda ise gebelikten önce var olan fiziksel şiddetin azaldığı, ancak psikolojik ve sözel şiddetin daha fazla arttığı anlaşılmıştır. Bir çalışmada kadınlar fiziksel şiddetten korunmada bebeğini can simidi gibi gördüğü ve gebelik kalma düşüncelerinin şiddetten korunmada bir katalizör olarak görüldüğü anlaşılmıştır (Robinson ve ark., 2019). Bu duruma göre, prekonsepsiyonel dönemde kadınların gebelik planlarının, şiddet yaşantılarının gözden geçirilmesinin önemli olduğu ve şiddete meyilli erkeklere kadının tüm yaşamı boyunca şiddet tüm boyutlarının zararlı olduğunu vurgulamanın önemi ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışma için ele alınan çalışmalarda; gebelerin travma sonucu kalıcı psikolojik ve fiziksel hasarlar aldığı buna bağlı olarak gebelerin travmaya bağlı abortus, küretaj, erken doğum ve bilişsel (zihin bulanıklığı, uykusuzluk, yorgunluk) semptomlar deneyimlediği belirlenmiştir. Literatürdeki bilgilerle çalışmamızdan elde ettiğimiz farklı coğrafyalardaki çalışmaların bulgularını karşılaştırdığımızda şaşırtıcı bir şekilde kadınların şiddet sonucu ağır fiziksel ya da psikolojik hasarlar

aldıkları, bu durumun ise fetal sağlığı olumsuz etkilediği ve gebelik kaybı ya da intrauterin fetal kayıplara neden olduğu anlaşılmıştır (Garcia-Moreno ve ark., 2006; Semahegn & Mengistie, 2015; Chisholm ve ark., 2017; Hawcroft ve ark., 2019). Bu sonuçlara göre ise gebelikte evrensel olarak şiddetin gebe ve fetüs sağlığını tehdit eden önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu aşikârdır. Küresel anlamda şiddeti önleyici daha etkin çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Bulgularımızda şiddete maruz kalan gebelerin şiddeti kabullendiği, şiddeti gizledikleri, şiddetle baş etme yöntemlerini bilmediği, boyun eğici davranışlar, duygusal reaksiyonlar (ağlama, içe kapanma, huzursuzluk ve öfke) geliştirdiği anlaşılmıştır. Uluslararası nitelikte yapılmış çalışmaların genelinde ise kadınların şiddete reaksiyon verme şekillerinin benzer olduğu ve şiddetle baş etme stratejilerinin ve sosyal destek sistemlerinin yetersiz olduğu anlaşılmıştır (Hill ve ark., 2016; Robinson ve ark., 2019; Siller ve ark., 2020). Nitel desendeki bir çalışmada kadınların gebelik ve postpartum dönemde şiddete karşı savunmasız oldukları, bu dönemde kadınların şiddetle başa çıkamadığı, ebelerin ise şiddetle mücadele çalışmalarında kadınların aktif savunucusu olması gerektiği vurgulanmıştır (Siller ve ark., 2020). Başka bir çalışmada ise, doğum öncesi izlemlerde ebelerin şiddeti sorgulamaları esnasında gebelerin yoğun korku, hayal kırıklıkları ifadeleri, gebenin eşini yalnız bırakmama gibi kontrolcü davranışları nedeniyle kadınların şiddeti gizlemek durumunda kaldıkları anlaşılmıştır (Eustace ve ark., 2016). Elde edilen sonuçlara göre, doğum öncesi izlemlerde kadınların reaksiyonlarına göre şiddeti tanılama ve şiddet gören gebelere yaklaşımlarda sağlık profesyonellerinin tutumları önem taşımaktadır. Bu bakımdan yapılacak nitel ya da karma desendeki çalışmaların Türkiye'de tekrarlanması Türk gebelerinin deneyimlediği şiddet ve şiddetin sonuçları hakkında literatüre daha detaylı bilgi sunabilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Analizde verilen bulgular, yöntem bölümünde belirtilen veri tabanlarından ulaşılmıştır. Bu nedenle çalışma tam metnine ulaşılabilen çalışmalar ile sınırlıdır. Kongre bildirilerinin, çalışma kapsamına alınmamış olması bir diğer sınırlılık olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de gebelikte şiddetin bildirim konusunda herhangi bir yasal düzenlemenin olmaması, gebelerin şiddeti gizlemesi sonucu şiddet vakalarının çoğunun bildirilmemesine, şiddet vakalarının raporlandırılmamasına ve bu konudaki gerçek sayısal verilerin bilinmemesine neden olmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde ulusal ve uluslararası dergilerinde gebelikte şiddet çalışmaları sayısı giderek artmakla birlikte, çalışmaların raporlanma kaliteleri orta düzeydedir. Türkiye'de gebelikte şiddet ile ilgili yapılan çalışmaların kanıt düzeyinin düşük ol-

duğu ve çalışmaların çoğunluğunun sağlık alanındaki akademisyenler tarafından yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle doküman analizi sonucunda, ülkemizde bu konuda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu, daha fazla örnekleme ve il genelinde yapılacak girişimsel çalışmalara gereksinim olduğu ortaya çıkmıştır. Ulusal dergi editörlerinin, hakemlerin ve yazarların araştırmalarının rapor kalitesini artırmak için COREQ, STROBE, CONSORT, PRISMA kılavuzlarını kullanmalarını önerilir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçların, gebelerin sağlığını ve hayatını tehdit eden şiddeti önlemek için yapılacak gelecekteki stratejilere bilgi sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan çalışmalar gebelikte şiddetin boyutlarını ortaya koyan önemli sonuçlar içermektedir. Gerçekleştirilen çalışmaların genelindeki ortak kanı gebelikte şiddetin anne adayları ve fetus için ciddi sağlık sonuçları yaratan önemli bir halk sorunu olduğu vurgulanmıştır. Ele alınan çalışmaların sonuçlarında; şiddetin gebeliğin herhangi bir zamanında meydana gelebileceğini ve şiddetin gebelik öncesinde mevcut olmasının gebelikte bu durumun tekrarlanabileceğini ortaya çıkarılmıştır. Gebelikte şiddeti önlemek ve şiddet oranlarını azaltmak amacıyla girişimsel, nitel (özellikle fenomenolojik türde) ve sistematik olarak planlanan çalışmaların artırılması gerekmektedir. İncelenen çalışmalarda özellikle ulusal dergilerde yayımlanan çalışmaların makale kalitesini arttırmada kullanılan kriterleri karşılamadığı anlaşılmıştır. Ele alınan çalışmaların yöntem bölümü doyurucu ve açık değildir. Bu nedenle çalışmaların yöntem bölümleri yayın kılavuzları kullanılarak zenginleştirilebilir. İncelenen çalışmalar çoğunluğu yüzeysel özellikte ve nicel tasarımda gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle de özel bir deneyim olan şiddet hakkında daha derinlemesine görüşme teknikleriyle doyurucu veriler elde edilmesi önerilebilir. Gelecekte yapılacak çalışmaların yöntem ve analizlerinde karma yöntemler kullanılarak daha doyurucu sonuçlar elde edilebilir. Ek olarak gebelikte şiddeti önlemeye yönelik girişimsel çalışmalardan elde edilen sonuçların yanı sıra şiddetle baş etme çalışmalarına öncelik verilebilir. Son olarak şiddeti uygulayacak, şiddete tanıklık edebilecek ve şiddeti tetikleyebilecek bireylere yönelik farkındalık artırıcı çalışmalar planlanabilir.

Teşekkür ve Açıklamalar

Araştırmanın yöntemi hakkında uzman görüşü aldığımız öğretim üyelerine teşekkür ederiz. Bu araştırmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazarların Katkısı

Çalışma Tasarımı: F.Ç.C Veri toplama: F.Ç.C, E.T.Ç, Veri analizi ve yorumlama: F.Ç.C, E.T.Ç, Yazı taslağı: F.Ç.C, E.T.Ç, Makalenin son halinin onaylanması: F.Ç.C, E.T.Ç.

KAYNAKLAR

- Abasiubong, F., Abasiattai, A. M., Basse, E. A., & Ogunsemi, O. O. (2020). Demographic risk factors in domestic violence among pregnant women in Uyo, a community in the Niger Delta Region, Nigeria. *Health Care for Women International*, 31, 891-901. doi:10.1080/07399332.2010.486882.
- Alan Dikmen, H., & Çankaya, S. (2020). The Effect of Exposure to Sexual Violence on Sexual Dysfunction and Sexual Distress in Pregnant Women. *The Journal of Sexual Medicine*, 17(12), 2394-2407. doi:10.1016/j.jsxm.2020.09.006.
- Antoniou, E. (2020). Women's Experiences of Domestic Violence during Pregnancy: A Qualitative Research in Greece. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7069. doi: 10.3390/ijerph17197069.
- Arslantaş, H., Adana, F., Ergin, F., Gey, N., Biçer, N., Kiransal, N. (2012). Domestic violence during pregnancy in an eastern city of Turkey: a field study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(7), 1293-1313. doi: 10.1177/0886260511425248.
- Calderón, S. H., Gilbert, P., Jackson, R., Kohn, M. A., Gerbert, B. (2008). Cueing prenatal providers: effects on discussions of intimate partner violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 34(2), 134-137.
- Celebi, E., Pirincci, E., & Durmus, A. B. (2020). Partner Violence During Pregnancy and its Affecting Factors a Province in Eastern Turkey. *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 23(12), 1673-1682. doi: 10.4103/njcp.njcp_104_19.
- Cengiz, H., Kanawati, A., Yıldız, S., Süzen, S., & Tombul, T. (2014). Domestic violence against pregnant women: A prospective study in a metropolitan city, Istanbul. *Journal of The Turkish-German Gynecological Association*, 15(2), 74-77. doi: 10.5152/jtgg.2014.65632.
- Chisholm, C. A., Bullock, L., & Ferguson, J. E. J. (2017). 2nd. Intimate partner violence and pregnancy: epidemiology and impact. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, 217(2), 141-144. doi: 10.1016/j.ajog.2017.05.042.
- Christensen, L. B., Johnson, B. R., & Turner, L. A. (2015). Araştırma yöntemleri desen ve analiz (Çev. Ed. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2014). Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çetin, S. A., & Aslan, E. (2015). Kadın Cinsel Sağlığı ve Kadına Yönelik Cinsel Şiddet, Hemşire ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı ve Hastalıkları, Ed. Beji NK, Nobel Tıp Kitapevleri, (s.182-183).
- Daley, D., McCauley, M., & van den Broek, N. (2020). Interventions for women who report domestic violence during and after pregnancy in low and middle income countries: A systematic literature review. *BMC Pregnancy Childbirth*, 20(1), 141. doi: 10.1186/s12884-020-2819-0.
- Downes, M. J., Brennan, M. L., Williams, H. C., & Dean, R. S. (2016). Development of a critical appraisal tool to assess the quality of cross-sectional studies (AXIS). *BMJ Open*, 6, e011458. doi: 10.1136/bmjopen-2016-011458.
- Eustace, J., Baird, K., Saito, A. S., & Creedy, D. K. (2016). Midwives' experiences of routine enquiry for intimate partner violence in pregnancy. *Women Birth*, 29(6), 503-510. doi: 10.1016/j.wombi.2016.04.010.
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A. F. M., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: Findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *Lancet*, 368, 1260-1269. doi: 10.1016/S0140-6736(06)69523-8. pmid:17027732.
- Gürkan, Ö. C., Ekşi, Z., Deniz, D., & Çirçir, H. (2020). The influence of Intimate Partner Violence on Pregnancy Symptoms. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(3-4), 523-541. doi: 10.1177/0886260518789902.
- Hawcroft, C., Hughes, R., Shaheen, A., Usta, J., Elkadi, H., Dalton, T., Ginwalla, K., & Feder, G. (2019). Prevalence and health outcomes of domestic violence amongst clinical populations in Arab countries: a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 19(1), 315. doi: 10.1186/s12889-019-6619-2.
- Hill, A., Pallitto, C., McCleary-Sills, J., & Garcia-Moreno, C. (2016). A systematic review and meta-analysis of intimate partner violence during pregnancy and selected birth outcomes. *International Journal of Gynaecology & Obstetrics*, 133(3), 269-276. doi: 10.1016/j.ijgo.2015.10.023.
- Kataoka, Y., & Imazeki, M. (2018). Experiences of being screened for intimate partner violence during pregnancy: A qualitative study of women in Japan. *BMC Womens Health*, 18(1), 75. doi: 10.1186/s12905-018-0566-4.
- Kourtis, A. P., Read, J. S., & Jamieson, D. J. (2014). Pregnancy and infection. *The New England Journal of Medicine*, 370, 2211-2218. doi: 10.1056/NEJMr1213566.
- Lukasse, M., Schroll, A. M., Ryding, E. L., Campbell, J., Karro, H., Kristjansdottir, H., Laanpere, M., Steingrimsdottir, T., Tabor, A., Temmerman, M., Van Parys, A. S., Wangel, A. M., & Schei, B. (2014). Prevalence of emotional, physical and sexual abuse among pregnant women in six European countries. *Acta Obstetrica et Gynecologica*

- Scandinavica, 93(7), 669-677. doi: 10.1111/aogs.12392.
- Maman, S., Mbwambo, J. K., Hogan, N. M., Kilonzo, G. P., Frpc, C., Campbell, J. C., Weiss, E., & Sweat, M. D. (2002). HIV-positive women report more lifetime partner violence: Findings from a voluntary counseling and testing clinic in Dar es Salaam, Tanzania. *American Journal of Public Health, 92*, 1331-1337. doi: 10.2105/ajph.92.8.1331.
- Maman, S., Yamanis, T., Kouyoumdjian, F., Watt, M., & Mbwambo, J. (2010). Intimate partner violence and the association with HIV risk behaviors among young men in Dar es Salaam, Tanzania. *Journal of Interpersonal Violence, 25*, 1855-1872. doi: 10.1177/0886260509354498. pmid:19966247.
- Musa, A., Chojenta, C., & Loxton, D. (2020). High rate of partner violence during pregnancy in Eastern Ethiopia: Findings from a facility-based study. *PLoS One, 15*(6), e0233907. doi: 10.1371/journal.pone.0233907.
- Nur, N. (2014). Association between domestic violence and miscarriage: A population-based cross-sectional study among women of childbearing ages, Sivas, Turkey. *Women Health, 54*(5), 425-438. doi: 10.1080/03630242.2014.897676.
- Öztürk, Ö., Öztürk, Ö., & Tapan, B. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Kadın ve Toplum Sağlığı Üzerine Etkileri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 3*(4), 139-144.
- Rivas, C., Ramsay, J., Sadowski, L., Davidson, L. L., Dunne, D., Eldridge, S., Hegarty, K., Taft, A., & Feder, G. (2015). Advocacy interventions to reduce or eliminate violence and promote the physical and psychosocial well-being of women who experience intimate partner abuse. *Cochrane Database Syst Rev, 12*(12), CD005043. doi: 10.1002/14651858.CD005043.pub3.
- Robinson, S. R., Maxwell, D., & Williams, J. R. (2019). Qualitative, Interpretive Metasynthesis of Women's Experiences of Intimate Partner Violence During Pregnancy. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing, 48*(6), 604-614. doi: 10.1016/j.jogn.2019.08.002.
- Semahegn, A., & Mengistie, B. (2015). Domestic violence against women and associated factors in Ethiopia; systematic review. *Reproductive Health, 12*, 78. doi: 10.1186/s12978-015-0072-1.
- Siller, H., König-Bachmann, M., Perkhofer, S., & Hochleitner, M. (2020). Midwives Perceiving and Dealing With Violence Against Women: Is It Mostly About Midwives Actively Protecting Women? A Modified Grounded Theory Study. *Journal of Interpersonal Violence, 35*(10), 886260520927497. doi: 10.1177/0886260520927497.
- Silva, R. P., & Leite, F. M. C. (2020). Intimate partner violence during pregnancy: prevalence and associated factors. *Revista de Saude Publica, 54*, 97. doi: 10.11606/s1518-8787.2020054002103.
- Stöckl, H., Watts, C., & Kilonzo Mbwambo, J. K. (2010). Physical violence by a partner during pregnancy in Tanzania: prevalence and risk factors. *Reproductive Health Matters, 18*(36), 171-180. doi: 10.1016/S0968-8080(10)36525-6. pmid:21111361.
- Wang, T., Liu, Y., Li, Z., Liu, K., Xu, Y., Shi, W., & Chen, L. (2017). Prevalence of intimate partner violence (IPV) during pregnancy in China: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One, 12*(10), e0175108. doi: 10.1371/journal.pone.0175108.
- Woody, C. A., Ferrari, A. J., Siskind, D. J., Whiteford, H. A., & Harris, M. G. (2017). A systematic review and meta-regression of the prevalence and incidence of perinatal depression. *Journal of Affective Disorders, 219*, 86-92. doi.org/10.1016/j.jad.2017.05.003.
- World Health Organization. (2005). WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence>, (Erişim: 13.03.2017)
- World Health Organization. (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Geneva: World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/85239>, 2013 (Erişim: 9.03.2017)
- Yıldız, P. D., Ayers, S., & Phillips, L. (2017). The prevalence of posttraumatic stress disorder in pregnancy and after birth: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders, 208*, 634-645. doi: 10.1016/j.jad.2016.10.009.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., & Adalı, T. (2019). Intimate Partner Violence During Pregnancy in Turkey: Determinants From Nationwide Surveys. *Journal of Interpersonal Violence, 34*(10), 886260519837652. doi: 10.1177/0886260519837652.

